

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเติบโตทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี เป็นความเจริญรุ่งเรืองที่สังคมในโลกนี้ยอมรับว่าสามารถพัฒนากันได้ สามารถก้าวตามทันกันได้ สามารถแข่งขันกันเพื่อให้สามารถเป็นผู้นำทางด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี รวมทั้งด้านอื่นๆ เช่น ความเจริญก้าวหน้าด้านอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เกษตรกรรม รวมถึงด้านการบริการต่างๆ ที่ต้องมีการพัฒนาเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ให้มีความสะดวกสบาย ให้มีความทันสมัยและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเท่าเทียมกัน การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นเทคโนโลยีมากขึ้น เศรษฐกิจไทยไตรมาสแรกขยายตัวในอัตราร้อยละ 6.0 สูงกว่าการขยายตัวร้อยละ 5.7 ในไตรมาสสุดท้ายของปี 2550 และร้อยละ 4.8 ของทั้งปี จากการขยายตัวดีขึ้นของหลายสาขาการผลิตที่เป็นฐานกว้างขึ้น ประกอบด้วยสาขาอุตสาหกรรมซึ่งขยายตัวร้อยละ 9.7 สูงกว่าการขยายตัวร้อยละ 5.7 ในปี 2550 ตามภาวะการส่งออกที่ยังขยายตัวดีและการฟื้นตัวของการใช้จ่ายและการลงทุนในประเทศ ผลผลิตเกษตรปรับตัวดีขึ้นและสาขาโรงแรมและภัตตาคารขยายตัวเร็วขึ้นจากการที่การท่องเที่ยวปรับตัวสูงขึ้น รวมทั้งสาขาการเงินที่ขยายตัวได้สูงกว่าในปีที่ผ่านมาอย่างชัดเจนอันเนื่องจากการขยายสินเชื่อเพิ่มขึ้น และส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยทรงตัวอยู่ในระดับสูง รวมทั้งได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนในตลาดตราสารหนี้เพิ่มขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551, 2) การพัฒนาคนเป็นงานที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะคนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ในจำนวนทรัพยากรมนุษย์นั้น “กำลังคนระดับกลาง” ซึ่งเป็นผู้มีการศึกษาในสายอาชีวศึกษา ถือเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาให้มีคุณภาพ และมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการด้านแรงงาน

ในการพัฒนาประเทศการศึกษานับว่าเป็นการสร้างคนให้มีคุณภาพ ให้สามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ประเพณี และวัฒนธรรมต่างๆ ให้มีความเจริญก้าวหน้า ให้สามารถอยู่ดำรงต่อไปได้ ปัจจุบันประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจไปสู่การผลิตในภาคอุตสาหกรรม การบริการ และการเกษตรที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้กำลังคน หรือแรงงานที่มีประสิทธิภาพที่ได้รับการฝึกปฏิบัติมาเป็นอย่างดี แต่ในทางสถิติพบว่า เยาวชนที่ออกจาก

สถานศึกษาหลังจบการศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นจำนวนมาก เข้าสู่ตลาดแรงงาน เป็นช่างฝีมือประเภทที่ไม่ต้องอาศัยทักษะ และความชำนาญมากนัก ได้รับค่าแรงต่ำ ดังนั้นการจัดการศึกษาด้านอาชีพ จึงมีความสำคัญมากเนื่องจากการศึกษาด้านอาชีพ เป็นการส่งเสริม และฝึกฝนให้คนออกไปประกอบอาชีพตามความถนัด และความสามารถที่แต่ละคนมีอยู่ (มาลี ทักษะกรวงษ์, 2541, 1) ในส่วนของการจัดการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบาย การจัดการศึกษาวิชาชีพ โดยเน้นความร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดการศึกษา เพื่อผลิตช่างฝีมือ ในแต่ละสาขาอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการและตลาดแรงงาน (สำนัก ทิศตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา, 2546, 15) สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนด ยุทธศาสตร์ในการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับแผนนโยบายของรัฐบาล โดยการจัดการเรียน การสอน และฝึกอบรมเพื่อผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้มีปริมาณเพียงพอ ให้สามารถตอบสนอง ความต้องการของตลาดแรงงานสถานประกอบการได้ พร้อมทั้งมีมาตรฐานด้านวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยและเจตคติที่พึงประสงค์ การจัดการเรียนการสอนจึงมีการปรับเปลี่ยนให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้จัดทำหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ซึ่งเปิด โอกาสให้ ผู้เรียนเลือกระบบและวิธีเรียนได้อย่างเหมาะสมตามความสนใจและ โอกาสของผู้เรียน ส่งเสริม สนับสนุนในการจัดการศึกษา และพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างสถานศึกษา หน่วยงานและ องค์กรต่างๆ ทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่นและชุมชน ทั้งนี้เพื่อผลิตกำลังคนระดับช่างฝีมือ มีความ ชำนาญในทักษะวิชาชีพ มีคุณธรรม วินัย เจตคติ บุคลิกภาพ และเป็นผู้ที่วุฒิภาวะเหมาะสมสามารถ นำไปใช้ในการปฏิบัติงานประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของของสถานประกอบการและ ตลาดแรงงาน โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชนเข้าร่วมร่างหลักสูตร หลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2538 ได้แบ่งการจัดการศึกษาเป็นระบบปกติกับระบบทวิภาคี (กรมอาชีวศึกษา, 2541, 1-3)

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนซึ่งเกิดจากความ ร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ โดยสถานศึกษาจัดสินภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ เบื้องต้น ส่วนสถานประกอบการมีหน้าที่สอนและฝึกปฏิบัติวิชาชีพ (กรมอาชีวศึกษา, 2541, 3) โดยคำนึงถึงความพร้อมของท้องถิ่นและเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน หรือสถานประกอบการมีส่วนร่วม ในการผลิตกำลังคนให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อ การประหยัดงบประมาณทางลงทุนทางการศึกษาของรัฐบาล สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีนโยบายหลักในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงมาตรฐานและความต้องการด้านวิชาชีพ อำนางหน้าที่ข้อหนึ่งตามภารกิจ คือ ส่งเสริม

ประสานงานการจัดการอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชน รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และรูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงานและสถานประกอบการ (กรมอาชีวศึกษา, 2543, 9)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ระบุว่า การอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และสาระความรู้ให้มีการบูรณาการความรู้ และทักษะต่างๆ ให้เหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา รูปแบบการจัดการศึกษาโดยร่วมมือกับสถานประกอบการเรียกว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Training System หรือ DVT) เป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ เป็นรูปแบบของการจัดอาชีวศึกษาที่อยู่ในลักษณะของความร่วมมือ (Cooperative Education and Training) ที่กำหนดให้นักเรียนเรียนภาคทฤษฎีที่สถานศึกษา เป็นเวลาครึ่งหนึ่งของหลักสูตร และฝึกปฏิบัติงานที่สถานประกอบการเป็นเวลาครึ่งหนึ่งของหลักสูตร เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วนักเรียนจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วุฒิบัตร และใบรับรองการผ่านงาน ที่สามารถทำงานในสถานประกอบการหรือประกอบอาชีพอิสระได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาประเทศที่ต้องการกำลังคนด้านวิชาชีพ ด้านแรงงานที่มีคุณภาพบนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพที่ต้องให้ความสำคัญกับทุกภาคส่วน การศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีรายได้น้อย หรือมีทุนทรัพย์ในการศึกษาค่าสามารถเลือกเรียนได้ มีโอกาสได้เรียนวิชาชีพที่ตนชอบได้มากขึ้นได้มาตรฐานวิชาชีพตามคุณลักษณะที่สถานประกอบการต้องการเป็นช่างที่มีคุณภาพ มีความสามารถทั้งด้านทักษะความรู้ และความเต็มใจในวิชาชีพ เนื่องจากนักเรียนได้รับการฝึกปฏิบัติงานตามลักษณะงานจากสถานประกอบการมาโดยตลอด และสามารถทำงานได้เมื่อสำเร็จการศึกษา (กรมอาชีวศึกษา, 2541, 1)

การสร้างความเข้มแข็งและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในภาวะดังกล่าวจำเป็นต้องมีกำลังแรงงานในประเทศที่มีคุณภาพ และการอาชีวศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการผลิตแรงงานระดับกลางป้อนให้กับระบบเศรษฐกิจ การจัดการอาชีวศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวได้ตรงความต้องการของอุตสาหกรรมอย่างทันต่อเหตุการณ์ โดยหลักสูตรต้องมีความยืดหยุ่นง่ายต่อการปรับเปลี่ยนให้ตรงกับความต้องการของอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาจึงได้พัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ให้ตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม ได้ตรงและรวดเร็ว มียุทธศาสตร์พัฒนาผู้เรียนจากการปฏิบัติงานจริง (Solid Practical)

เพื่อให้เกิดความรู้จริงจากการปฏิบัติงาน (Solid Knowledge) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนงานวิชาชีพ จากสภาพการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ (On-the-Job Training) บูรณาการการเรียนการสอน ในชั้นเรียนกับการฝึกงานในสถานประกอบการเข้าด้วยกัน โดยให้สถานศึกษานำรายวิชาให้ผู้เรียน ไปฝึกงานในสถานประกอบการเป็นระยะเวลาครึ่งหลักสูตร หรืออย่างน้อย 1 ภาคเรียน ตามแผน การเรียนของนักศึกษาแต่ละกลุ่ม ซึ่งการฝึกงานตามแนวคิดนี้ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์การปฏิบัติ งานจริงมากขึ้น มีทักษะความสามารถตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

สถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดำเนินการจัดการศึกษาระบบ ทวิภาคี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2538 จนถึงปีการศึกษา 2550 มีสถานประกอบการร่วมลงนามกับอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 150 แห่ง แต่ยังไม่มีการศึกษาผลการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูล พื้นฐานในการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิผลของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ในอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหาร และครูผู้สอน ในสถานศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของ เจ้าของ/ผู้จัดการ และครูฝึก ในสถานประกอบการ
4. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ
5. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษา จำแนกตามประเภทวิชา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดเกี่ยวกับ “ประสิทธิผล” จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของนักวิชาการหลายท่าน เช่น รุ่ง แก้วแดง และชัยณรงค์ สุวรรณสาร (2536, 169) ภรณ์ (กิริติบุตร) มหามนต์ (2529, 2) กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536, 32) เปรมสุรีย์ เชื่อมทอง (3536, 9) ชงชัย สันติวงษ์ (2543, 9-10) รวมถึง พรอสเซอร์ (Prosser, 1986 อ้างถึงใน ภิญโญ จำประดิษฐ์, 2545, 18) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาที่มีประสิทธิผลไว้ อุดมการณ์ที่สำคัญในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ คือ การผลิตกำลังคนระดับ กึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดคุณภาพตามสมรรถนะอาชีพที่กำหนดไว้ โดยจัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแผนการศึกษาชาติ ปรัชญา การอาชีวศึกษาภายใต้การสนับสนุนทรัพยากรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพให้มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศ การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีจุดมุ่งหมายของการดำเนินการ (สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี, 2546, 28) คือ เพื่อจัดเตรียมกำลังคนทางด้านอาชีวศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงาน เพื่อผลิตช่างฝีมือผู้มีความชำนาญงานเพียงพอทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพเพื่อผลิตกำลังคนที่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ เพื่อจัดการสร้างระบบ การจัดการศึกษาวิชาชีพระบบนี้ขึ้นมา เพื่อเป็นการให้โอกาสในการศึกษาวิชาชีพแก่เยาวชนที่สำเร็จ การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลในวัยเรียนและวัยทำงานพัฒนาตนเอง ทางด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับสถานศึกษาในการเข้าสู่ระบบ การปฏิรูปทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เพื่อเป็นการลด ปัญหาในเรื่องงบประมาณในการจัดการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติ โดยแท้จริงและมีเนื้อหาที่ทันต่อเทคโนโลยี และเพื่อส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพ การจ้างงาน และอาชีพอิสระ

จากแนวคิดของ มอท (Hoy & Miskel, 1991, 398 citing Mott, 1972) ที่ว่าประสิทธิผล ขององค์การมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) สถานศึกษาสามารถผลิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) สามารถพัฒนานักศึกษาให้มีทัศนคติในทางบวก 3) สามารถปรับตัวเข้ากับ สิ่งแวดล้อมที่บีบบังคับได้ 4) สามารถแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

จากแนวคิดของซิลเลอร์ ใช้ทฤษฎีระบบเน้นกรอบในการวิเคราะห์พฤติกรรมในองค์การ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัย 3 ประการคือ 1) ความสามารถในการผลิต (Productivity) หมายถึง กิจกรรม ในการผลิตผลผลิต โดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด 2) ความพึงพอใจ (Satisfaction) หมายถึง กิจกรรมใน

การสนองตอบความสนใจของสมาชิกซึ่งซิลเลอร์ หมายถึงเฉพาะความสนใจของพนักงานเท่านั้น

3) การพัฒนา (Development) หมายถึง กิจกรรมด้านการลงทุน แต่เป็นการลงทุนทรัพยากรสินค้านคน (Human Assets) โดยเฉพาะด้วยการฝึกอบรมและยกระดับ

แนวคิดของ แคปโลว์ (Caplow, 1964, 121) เสนอว่าประสิทธิผลขององค์การควรวัดจากตัวแปร 4 ตัวแปร คือ 1) ความมั่นคง 2) ความผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 3) ความสมัครใจ 4) ความสำเร็จ

นอกจากนี้ ภรณ์ (กิริติบุตร) มหานนท์ (2529, 185-188) ได้เสนอแนวคิดในการประเมินประสิทธิผลขององค์การ คือ 1) การประเมินประสิทธิผลในแง่ของเป้าหมาย (The Goal Approach) คือ มาตรการในการวัดประสิทธิผล ตั้งอยู่บนวิธีการและเป้าหมาย (Means and Ends) ขององค์การ เกณฑ์ที่ใช้ในการบ่งชี้ (Indicators) ประสิทธิผลขององค์การ คือ เป้าหมายขององค์การ ดังนั้นวิธีการวัดผลสำเร็จตามเป้าหมาย 2) การประเมินประสิทธิผลในแง่ของระบบ-ทรัพยากร (The System Resource Approach) มีแนวคิดว่าองค์การมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในการแลกเปลี่ยน (Exchange) และแข่งขันกัน (Competition) และ 3) การประเมินประสิทธิผลโดยใช้หลายเกณฑ์ (The Multiple Criteria of Effectiveness) เป็นการวิเคราะห์ประสิทธิผลขององค์การโดยใช้เกณฑ์หลายอย่างในการวัดประเมินผล เช่น ความสามารถในการผลิตและประสิทธิภาพโดยวัดจากผลผลิต ลักษณะขององค์การ พฤติกรรมในการผลิต

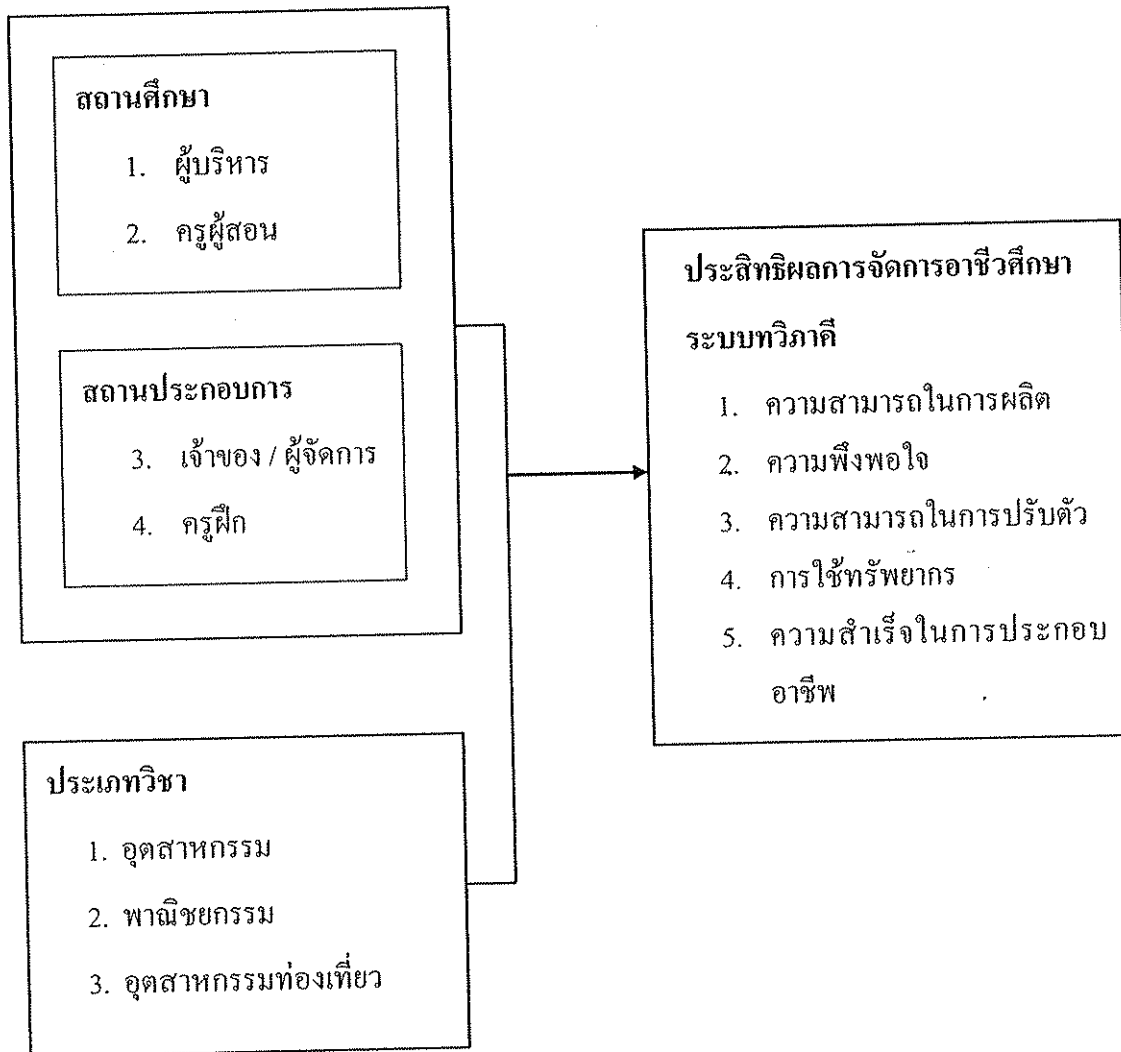
จากแนวคิดนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการประเมินประสิทธิผลของการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายของการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีเกณฑ์สำหรับประสิทธิผลของการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ดังนี้

1. ความสามารถในการผลิต
2. ความพึงพอใจ
3. ความสามารถในการปรับตัว
4. การใช้ทรัพยากร
5. ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดว่า ประสิทธิผลของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง การบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากแนวคิดดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงได้นำมากำหนดเป็นกรอบในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประสิทธิผลของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ดังแผนภาพต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน แตกต่างกัน
2. ประสิทธิภาพของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ระหว่างเจ้าของ/ผู้จัดการ และครูฝึก แตกต่างกัน
3. ประสิทธิภาพของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ แตกต่างกัน
4. ประสิทธิภาพของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา จำแนกตามประเภทวิชา แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ในปีการศึกษา 2551 ซึ่งมีสถานศึกษาในสังกัด 7 แห่งที่มีการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี คือ

1. วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช
2. วิทยาลัยเทคนิคสิชล
3. วิทยาลัยเทคนิคทุ่งสง
4. วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช
5. วิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช
6. วิทยาลัยสารพัดช่างนครศรีธรรมราช
7. วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือนครศรีธรรมราช

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษา เจ้าของ/ผู้จัดการสถานประกอบการ และครูฝึกในสถานประกอบการ ที่เข้าร่วมการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา

- 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จากสถานศึกษาทั้งหมด 7 แห่ง เป็นจำนวน 35 คน
- 1.2 ครูผู้สอนในสถานศึกษาจากสถานศึกษาทั้งหมด 7 แห่งเป็นจำนวน 106 คน
- 1.3 เจ้าของ/ผู้จัดการ ของสถานประกอบการ จากสถานประกอบการ 112 แห่งๆ ละ

1 คน รวมเป็น 112 คน

1.4 ครูฝึกในสถานประกอบการ จากสถานประกอบการ 112 แห่งๆ ละ 1 คน รวมเป็น 112 คน รวมประชากรในการวิจัยครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 365 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการสุ่มตัวอย่างของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษา เจ้าของ/ผู้จัดการสถานประกอบการ และครูฝึกในสถานประกอบการที่เข้าร่วมการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามการกำหนดสัดส่วนจากตารางสำเร็จรูปของครจซีและมอร์แกน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) และเทียบอัตราส่วนตามจำนวนผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน เจ้าของ/ผู้จัดการสถานประกอบการ และครูฝึกในสถานประกอบการ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 296 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ

สถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน

สถานประกอบการ ได้แก่ เจ้าของ/ผู้จัดการสถานประกอบการ และครูฝึกในสถานประกอบการ

ประเภทวิชา ได้แก่ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ที่เข้าร่วม โครงการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีกับสถานศึกษา

ตัวแปรตาม

ประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาของสถานศึกษา

1. ความสามารถในการผลิต
2. ความพึงพอใจ
3. ความสามารถในการปรับตัว
4. การใช้ทรัพยากร
5. ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา 5 ด้าน คือ ประสิทธิภาพด้านความสามารถในการผลิต ประสิทธิภาพในด้านความพึงพอใจ ประสิทธิภาพด้านความสามารถในการปรับตัว ประสิทธิภาพการใช้งบประมาณ และประสิทธิภาพด้านความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีหมายถึงการจัดการเรียนการสอนทางด้านอาชีวศึกษา เป็นความร่วมมือกันระหว่าง สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช กับสถานประกอบการโดยสถานศึกษาจะสอนในภาคทฤษฎี และสถานประกอบการจะสอนภาคปฏิบัติ
2. ประสิทธิภาพของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง ระดับการบรรลุเป้าหมายของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา มี 5 ด้าน คือ ประสิทธิภาพด้านความสามารถในการผลิต ประสิทธิภาพในด้านความพึงพอใจ ประสิทธิภาพด้านความสามารถในการปรับตัว ประสิทธิภาพการใช้งบประมาณ และประสิทธิภาพด้านความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ซึ่งการประเมิน ประสิทธิภาพ สามารถใช้เกณฑ์ในการประเมินได้หลายเกณฑ์ แต่ส่วนใหญ่ผู้มีความคิดเห็นที่ตรงกัน คือ การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ที่องค์กรหรือสถานศึกษาได้กำหนดไว้ โดยพิจารณาประเมิน ได้ทั้งปัจจัยด้านตัวป้อน ด้านกระบวนการและผลผลิต
3. ความสามารถในการผลิต หมายถึง ปริมาณและคุณภาพของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ซึ่งมีความรู้และทักษะวิชาชีพตามหลักสูตรที่เหมาะสมกับ เศรษฐกิจสังคม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพของอาชีวศึกษา โดยเน้นให้นักศึกษามีทักษะ มีความชำนาญในวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้ โดยไม่ต้องฝึกงานซ้ำอีก โดยสถานประกอบการยอมรับมาตรฐานการปฏิบัติงานของนักศึกษา พร้อมทั้งจะรับนักศึกษาเข้าทำงานในสถานประกอบการ นอกจากนี้ความรู้ด้านวิชาชีพของนักศึกษา จะต้องสามารถนำความรู้ด้านทฤษฎีไปสอบเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาอื่นๆ ได้ มาตรฐานการอาชีวศึกษานอกจากวิชาชีพแล้วยังต้องมีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันไปด้วย ได้แก่ นักศึกษาสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีบุคลิกภาพที่ดี ที่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ
4. ความพึงพอใจ หมายถึง การที่สถานประกอบการมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน การทำงาน ความกระตือรือร้นของนักเรียน นักศึกษาที่เรียนระบบทวิภาคี สถานประกอบการพร้อมและยินดีที่จะรับนักศึกษาเข้าทำงานในสถานประกอบการ เนื่องจากนักศึกษาระบบทวิภาคีสามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ สถานประกอบการเป็นผู้สอนการปฏิบัติงาน ให้แก่นักศึกษาจึงมีความเชื่อมั่น มีความพอใจในการปฏิบัติงานในบุคลิกภาพ ความมีน้ำใจของนักศึกษาระบบทวิภาคี หลักสูตรที่จัดทำขึ้นมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการจัดหลักสูตร เพื่อให้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ ความพอใจต่อการจัดหลักสูตร
5. ความสามารถในการปรับตัว หมายถึง การที่สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ให้สามารถพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพได้ โดยเท่าเทียมกัน เป็นการเปิดโอกาสให้แก่เยาวชนที่ต้องการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา พร้อมกับ

สามารถเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่ระบบการปฏิรูปทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เป็นการเปิดโอกาสให้กับเยาวชน บุคคลที่ต้องการพัฒนาอาชีพ นักเรียนมัธยมที่ต้องการศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างสถาน ประกอบการและสถานศึกษา เพื่อจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษา เพื่อให้หลักสูตร มีความทันสมัยต่อเทคโนโลยี ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ในสถานประกอบการก็ สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ จึงถือได้ว่า ช่วยให้นักศึกษาฝึกงานสามารถรับเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ได้อย่างทันท่วงที เนื่องจากหลักสูตร มีความยืดหยุ่นที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบันได้ดี การปรับหลักสูตรของระบบ การศึกษาแบบทวิภาคี ช่วยให้นักศึกษาสามารถปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของตลาดแรงงาน นั่นคือ นักศึกษาสามารถเลือกในในสาขาวิชาที่ตนเองถนัดเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานได้ ในขณะที่เดียวกันหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ก็ถือได้ว่าเป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นสูง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ในขณะที่เดียวกันก็ตอบสนองความต้องการของ สถานประกอบการ หรือตลาดแรงงานได้เป็นอย่างดี

6. การใช้ทรัพยากร หมายถึง การที่สถานศึกษาและสถานประกอบ การให้ความร่วมมือ กันจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกวิชาชีพให้แก่ นักเรียน นักศึกษา โดยการใช้สถานประกอบการเป็นสถานที่ในการฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการลด งบประมาณให้กับสถานศึกษาในการฝึกวิชาชีพให้แก่ นักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเรียนรู้ การปฏิบัติงานจริง และมีเนื้อหาที่ทันต่อเทคโนโลยีในปัจจุบัน เป็นการให้นักศึกษาเรียนรู้ในสถาน ประกอบการ ซึ่งเป็นการใช้บุคลากรในสถานประกอบการ ใช้วัสดุฝึก ครุภัณฑ์ของสถานประกอบการ จากการดำเนินงานดังกล่าว ทำให้วิทยาลัยประหยัดค่าใช้จ่ายในส่วนของบุคลากรทางการศึกษา วัสดุ ฝึกของนักศึกษา ครุภัณฑ์ สถานที่สำหรับการฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการใช้อุปกรณ์การเรียนการสอน ที่ทันสมัย ต่อเทคโนโลยี การฝึกงานของนักศึกษาในสถานประกอบการช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย ให้กับผู้ประกอบการ เนื่องจากนักศึกษาฝึกงานมีรายได้จากการฝึกงาน พร้อมกับสถานประกอบการ สามารถลดต้นทุนด้านแรงงานได้อีกทางหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันสถานศึกษา สามารถฝึกปฏิบัติงานให้ ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ ได้ เป็นการเรียนรู้ร่วมกัน ใช้ทรัพยากรร่วมกัน ช่วย ให้การเรียนรู้ด้านวิชาชีพของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาประสบผลสำเร็จต่อไป

7. ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ หมายถึง การที่นักเรียน นักศึกษา สามารถ ประกอบอาชีพ สามารถทำงานได้ตรงตามความถนัดของตนเอง และมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงาน ตามความต้องการของตลาดแรงงาน เนื่องจากการศึกษาระบบอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการ จัดการเรียนการสอนร่วมกันของสถานประกอบการกับสถานศึกษา นักศึกษาฝึกงานในสถานประกอบการ

เป็นระยะเวลา ครั้งหนึ่งของหลักสูตร ดังนั้นจึงมีความสามารถในด้านวิชาชีพ สามารถช่วยให้นักศึกษาสามารถประกอบอาชีพอิสระเป็นของตนเองได้ทันที สามารถทำงานในสถานประกอบการนั้นๆ ได้เลยโดยไม่ต้องฝึกงานอีก ซึ่งตรงกับความชอบและความต้องการของนักศึกษา จากนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่ต้องการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระให้นักศึกษา จึงมีการส่งเสริม ฝึกอบรม ให้นักศึกษาที่ต้องการประกอบอาชีพอิสระ พร้อมทั้งสนับสนุนแหล่งทุน สำหรับใช้ในการลงทุน เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถประกอบอาชีพได้ทุกคน ตามความพร้อม ตามความชอบ และความสมัครใจของนักศึกษาเอง เป็นการร่วมมือกันสนับสนุนให้นักศึกษามีงานทำ และสามารถประกอบอาชีพได้

8. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ซึ่งรับผิดชอบงานด้านการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีของสถานศึกษา

9. ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ได้รับการมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในการ ดูแล กำกับ ติดตาม วัตถุประสงค์และประเมินผล ให้นักศึกษาที่ศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา

10. เจ้าของ / ผู้จัดการสถานประกอบการ หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของกิจการ หรือ บุคคลรับผิดชอบ ดูแล สถานประกอบการทั้งหมด ที่สามารถรับผิดชอบการทำงานของลูกค้าในสถานประกอบการได้ สามารถตัดสินใจ คัดเลือกบุคคลเข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้

11. ครูฝึกในสถานประกอบการ หมายถึง ผู้ที่สถานประกอบการมอบหมายให้ทำหน้าที่สอน ฝึก อบรมในสถานประกอบการ และรับผิดชอบดูแลการฝึกอาชีพของนักเรียนในสถานประกอบการ

12. สถานประกอบการ หมายถึง สถานประกอบการภาคเอกชน สถานประกอบการอาชีพอิสระ ที่เข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี กับสถานศึกษา

13. อาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช หมายถึง สถานศึกษาที่ร่วมการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

14. สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่เปิดทำการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช วิทยาลัยเทคนิคสิชล วิทยาลัยเทคนิคทุ่งสง วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือ นครศรีธรรมราช วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช วิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช และวิทยาลัยสารพัดช่างนครศรีธรรมราช

15 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เรียกชื่อย่อว่า “ปวส.” หมายความว่า การศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 2 ปี หลังจากระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือหลักสูตรมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า

16. มาตรฐานวิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดในการจัดการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการกำกับ ดูแล ตรวจสอบ ประเมินผลการเรียนนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด นครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบประสิทธิผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี
2. ใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำไปพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาระบบการศึกษาแบบทวิภาคีของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
4. ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับสถานประกอบการในการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา
5. ได้ทราบถึงความต้องการของสถานประกอบการในการรับนักศึกษาเข้าปฏิบัติงาน
6. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
ได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าในประเด็นที่สนใจต่อไป
7. ได้ทราบถึงการใช้งบประมาณในการจัดการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
8. ได้ทราบถึงทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน นักศึกษา
9. ได้ทราบแนวโน้มความต้องการของสถานประกอบการในการรับนักศึกษาเข้าทำงาน